

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ МІСЬКОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОГРАМИ

У статті розглядається роль екологічної освіти в суспільстві, методичне забезпечення виконання міської екологічної програми як системи неперервної екологічної освіти, результативність її впровадження.

Ключові слова: екологічна освіта, екологічна програма, система екологічного виховання.

В статье рассматривается роль экологического образования в обществе, методическое обеспечение выполнения городской экологической программы как системы непрерывного экологического образования, результативность ее внедрения.

Ключевые слова: экологическое образование; экологическая программа; система экологического воспитания.

The role of environmental education in the society, methodical ensuring of implementation of the municipal environmental programme as a system of continuous ecological education, the effectiveness of its implementation are examined in this article.

Key words: environmental education, environmental programme, the system of ecological education.

У шкільних програмах з хімії, біології, географії велика увага сьогодні приділяється екологічному вихованню підростаючого покоління. Але практика доводить, що для конкретних природоохоронних діянь одного лише уроку замало. Це вимагає перегляду підходів до визначення мети і завдань екологічної освіти, формування її змісту, організації навчально-виховного процесу в освітніх закладах різного рівня, позакласної, просвітницької й позашкільної роботи, перепідготовки педагогічних кадрів.

Концепцією екологічної освіти України [1] окреслено основні напрямки реалізації та вдосконалення екологічної політики:

– зміст екологічної освіти повинен бути спрямований на формування особистості з екологічною світоглядною установкою та дотримання норм екологічно грамотної поведінки і виконання практичних дій щодо захисту власного здоров'я і навколишнього природного середовища;

– розвиток екологічної освіти сьогодні має відбуватися на основі синтезу трьох основних підходів (тенденцій): формування сучасних екологічних уявлень; формування нового ставлення до природи; формування нових стратегій та технологій взаємодії з природою;

– екологічна освіта розглядається як неперервний процес, що охоплює всі вікові, соціальні та професійні групи населення.

Розвиток екологічної освіти сприятиме задоволенню потреб суспільства у становленні екологічно грамотних, свідомих, діяльних громадян, збереженню духовності суспільства, збагаченню інтелектуального потенціалу нації. Тому метою управління розвитком екологічної освіти є прискорення результатів, вихід на новий рівень екологічної культури суб'єктів освітнього процесу.

Д.Кавтарадзе зазначає, що неперервність екологічної освіти викликана необхідністю постійної адаптації людини (через освіту) до навколишнього середовища, яке постійно змінюється, до особливостей певних періодів розвитку в житті людини [3]. На жаль, сьогодні спостерігається невідповідність між бажаним та реальним результатом.

У чому ж полягає проблема формування екологічної свідомості й поведінки? У «Білій книзі національної освіти України» у зв'язку з цим зазначається: проблема «полягає в тому, що:

– обізнаність з екологічною проблематикою є фрагментарною, недиференційованою, учні краще орієнтуються в глобальних екологічних проблемах, ніж у проблемах своєї місцевості, країни;

– значна частина (від чверті до третини) учнів загальноосвітніх навчальних закладів вважають себе непричетними до вирішення проблем довкілля, а інші, ті, хто усвідомлює особисту причетність до екологічних проблем, вбачають її в дотриманні елементарних правил поведінки в природі і не усвідомлюють екологічного значення вчинків, пов'язаних з опосередкованим використанням природних ресурсів» [2].

Саме тому актуальним є питання методичного супроводу екологічної освіти. Природоохоронна робота в нашому місті спрямована на формування екологічної культури особистості, виховання потреби кожного у справі охорони природи, екологічно доцільної поведінки людини.

Із метою реалізації системного підходу до вирішення екологічних проблем міста, узагальнення практичного досвіду шкіл щодо формування екологічної культури школярів НМЦ була розроблена та активно впроваджується Програма екологічного виховання дітей шкільного та дошкільного віку на 2011-2012 роки [4]. Мета цієї програми:

– створення умов для соціального становлення і розвитку особистості через організацію спільної пізнавальної, перетворювальної, природоохоронної діяльності дітей та дорослих, здійснення дієвої турботи, піклування про себе через турботу про довкілля;

– формування екологічно доцільної поведінки учасників навчально-виховного процесу.

Завдання:

1. Висвітлення екологічних проблем міста з метою підвищення екологічної свідомості громадян.

2. Організація і проведення заходів, що спонукають мешканців міста консолідуватися навколо екологічних проблем.

3. Підвищення якості екологічного виховання й освіти дітей та молоді.

4. Оволодіння прикладними знаннями, практичними уміннями та навичками раціонального риродо використання.

5. Розвиток умінь передбачати можливі наслідки своєї діяльності в довкіллі.

6. Розвиток духовної потреби в спілкуванні з природою, усвідомлення її благотворного впливу.

7. Формування прагнення до активної діяльності щодо поліпшення і збереження природного середовища, пропагування природоохоронних знань, небайдужого ставлення до дій людей, які наносять шкоду природі.

8. Пропаганда екологічної освіти, реалізації природоохоронної політики засобами ЗМІ.

У Програмі передбачені заходи для загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних закладів. Зокрема:

1. Заходи для загальноосвітніх закладів:

– організація екскурсій для учнів з метою ознайомлення з місцевими екосистемами;

– виготовлення екологічних листівок, буклетів, стіннівок для батьків, мешканців міста;

– розробка шкільних екологічних проектів;

– проведення екологічного практикуму для школярів «Мій район – моя маленька планета»;

– організація та проведення в ЗНЗ міста Всесвітнього дня здоров'я, Дня туризму;

– організація і проведення моніторингу рівня екологічної культури мешканців міста (опитування, анкетування учнів і батьків);

– організація та проведення в ЗНЗ акцій «Моє подвір'я – моя турбота», «Посади деревце – своє майбутнє»;

– організація трудових десантів;

– презентація досвіду роботи вчителів щодо організації дослідницької культури учнів засобами екологічної освіти;

– видання екологічної газети міської ради старшокласників „Еколог”.

2. Заходи для дошкільних навчальних закладів:

– організація і проведення акцій «Посади деревце – своє майбутнє», «Збережи ялинку», «З турботою про птахів узимку»;

– проведення екологічних свят, виставок дитячих малюнків на екологічну тематику, виробів із природного матеріалу;

– організація та проведення трудових десантів, тижня чистоти та порядку.

3. Заходи для позашкільних навчальних закладів:

– організація та проведення Всеукраїнських акцій «Збережемо першоцвіти», «Парад квітів біля школи», «Збережи ялинку»;

– організація та проведення міського етапу конкурсу екологічних агітбригад школярів;

– реалізація проекту «Ніка» (захист безпритульних тварин);

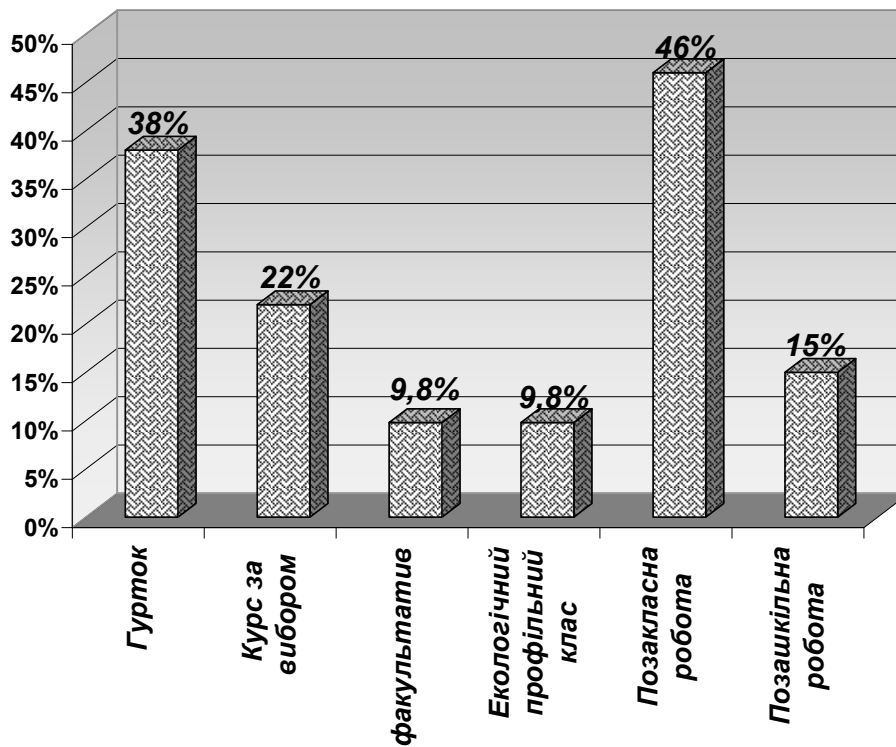
– проведення міських свят і конкурсів екологічного спрямування.

Із метою формування екологічної компетентності особистості всіх суб'єктів освіти створено муніципальну систему управління екологічною роботою в місті, яка включає НМЦ, СЮН, Всеукраїнську лігу “Екологічна варта”.

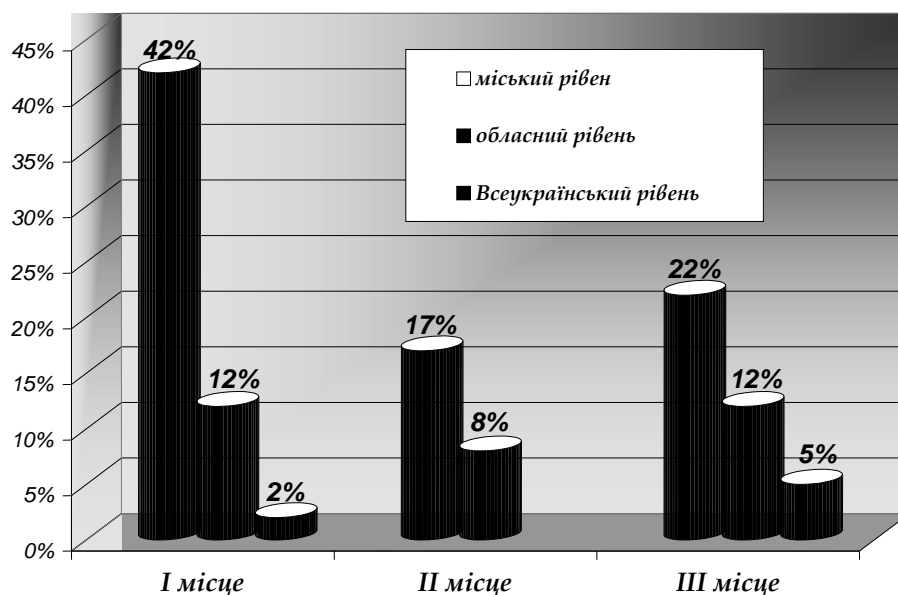
Основними формами екологічної роботи в закладах міста є:

- гуртки;
- факультативи;
- екологічний профільний клас;
- позакласна робота;
- позашкільна робота.

Якісний і кількісний аналіз форм екологічної роботи в школах міста відображено на рисунку 1, а кількісний склад учасників різноманітних екологічних конкурсів – на рисунку 2.

Рис.1. Якісний і кількісний аналіз форм екологічної роботи в школах міста

Рис. 2. Кількісний аналіз участі шкіл міста в екологічних конкурсах

Отже, система екологічного виховання дітей шкільного віку охоплює всі ланки шкільної освіти (початкову, середню, старшу школи) та складові освітньої системи (навчання, виховання, розвиток); різноманітні види освітньої діяльності (управлінську, методичну, педагогічну, виховну, навчальну, учнівську тощо), а також форми творчої діяльності (дослідницьку роботу, екорекламу, малюнки, плакати, проекти, презентації, відеофільми, екоказки, поезію, фотоальбоми тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція екологічної освіти України, затверджена рішенням Колегії МОН України №13/6-19 від 20.12.2001 р.
2. Біла книга національної освіти України [Текст] / за ред. В. Г. Кременя; НАПН України. – К., 2005.
3. Кавтарадзе Д. Обучение и игра. Введение в активные методы обучения / Д. Н. Кавтарадзе. – М. : Просвещение, 1998. – 192 с.
4. Програма екологічного виховання дітей шкільного та дошкільного віку на 2011-2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://makemc.pp.ua/dokument.htm>.

Дата надходження до редакції: 16.11.2012 р.

